

UITVOERINGSOVEREENKOMST

Partijen:

Stichting Pensioenfonds APF, gevestigd te Arnhem (hierna "het fonds"),

en

Akzo Nobel Nederland B.V., gevestigd te Arnhem (hierna "Akzo Nobel Nederland"), handelend voor zich en voor de door haar aangewezen ondernemingen en instellingen zoals opgenomen in bijlage A bij deze overeenkomst (hierna gezamenlijk "AkzoNobel").

Nemen in overweging:

- a. AkzoNobel is, met inachtneming van de door haar afgesloten CAO's en individuele arbeidsovereenkomsten, pensioenovereenkomsten aangegaan met de werknemers in dienst van AkzoNobel zoals nader vastgelegd in het Pensioenreglement (zoals hierna gedefinieerd).
- b. Deze pensioenovereenkomsten worden tot dusver uitgevoerd door het fonds, laatstelijk op grond van een uitvoeringsovereenkomst getekend d.d. 21 december 2010 en addenda, welke overeenkomst na verlenging per 1 juli 2015 met zes maanden, afloopt op 31 december 2015.
- c. AkzoNobel wenst ook na laatstgenoemde datum, ter uitvoering van de pensioenovereenkomsten, het fonds opdracht tot uitvoering te geven.
- d. Op grond van de Pensioenwet dienen het fonds en AkzoNobel voor de periode na afloop van de genoemde uitvoeringsovereenkomst wederom een uitvoeringsovereenkomst te sluiten waarin onder meer de financiering van de pensioenregeling en regels omtrent de betaling van de pensioenpremies tussen AkzoNobel en het fonds worden overeengekomen.
- e. Onderhavige uitvoeringsovereenkomst bevat alle financiële verplichtingen van AkzoNobel jegens het fonds. Partijen wensen daarnaast ook de wederzijdse rechten en verplichtingen vast te leggen teneinde een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de pensioenovereenkomsten te kunnen waarborgen.
- f. Onderhavige uitvoeringsovereenkomst heeft betrekking op alle door AkzoNobel aangegane pensioenverplichtingen waarop het Pensioenreglement van toepassing is.
- g. Deze uitvoeringsovereenkomst is in lijn met de risicohouding van een fonds, bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet.

En komen overeen als volgt:

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze overeenkomst wordt verstaan onder:

ABTN

De actuariële en bedrijfstechnische nota van het fonds.

Bovengrens toeslag	De bovengrens toeslag is de beleidsdekkingsgraad waarbij de maximale toeslag verleend mag worden (conform toekomstbestendige indexatie)
Minimaal vereiste dekkingsgraad	De minimaal vereiste dekkingsgraad bepaalt de ondergrens waarbeneden de vermogenspositie van het pensioenfonds zich in een situatie van dekkingstekort bevindt. De minimaal vereiste dekkingsgraad is gelijk aan de som van de technische voorziening en het minimaal vereist eigen vermogen, gedeeld door de technische voorzieningen en wordt jaarlijks vastgesteld overeenkomstig artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader en voldoet daarmee aan de daaromtrent gestelde wettelijke eisen.
Pensioenovereenkomsten	De overeenkomsten inzake pensioen gesloten tussen AkzoNobel en haar werknemers waarop het Pensioenreglement gebaseerd is.
Pensioenreglement	De Pensioenreglementen van het fonds zoals deze reglementen luiden op de datum waarop deze overeenkomst ingaat of nadien, met inachtneming van het gestelde in artikel 4 van deze overeenkomst worden gewijzigd. Hieronder worden tevens begrepen Pensioenreglementen van het fonds tot stand gekomen naar aanleiding van eventuele nieuw op te stellen overeenkomsten inzake pensioen.
Pensioenwetgeving	De in Nederland geldende wet- en regelgeving betreffende de inhoud, het aangaan van, de uitvoering en financiering van pensioenovereenkomsten, de fiscale behandeling van pensioen en het functioneren van pensioenfondsen in ruimste zin.
Statuten	De statuten van het fonds, zoals deze luiden op de datum waarop deze overeenkomst ingaat of nadien, met inachtneming van het gestelde in artikel 4 van deze overeenkomst, worden gewijzigd.
Uitvoeringsorganisatie(s)	De organisatie of organisaties waaraan het fonds de operationele uitvoering van het Pensioenreglement heeft uitbesteed, waaronder in ieder geval de organisatie(s) belast met pensioenadministratie, vermogensbeheer en beleggingsadministratie.
Vereiste dekkingsgraad	De vereiste dekkingsgraad voorziet in een buffer voor het opvangen van de financiële risico's waaraan het fonds blootstaat. De hoogte van de vereiste dekkingsgraad is gelijk aan het vereiste (totale) vermogen dat in evenwichtssituatie behoort bij het fonds en wordt vastgesteld door toepassing van het standaardmodel van De Nederlandsche Bank, uitgebreid met het risico van actief beheer, gedeeld door de technische voorzieningen. In de evenwichtssituatie is het eigen vermogen zodanig dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar in een dekkingstekort geraakt.

Voor het overige worden de begripsomschrijvingen en definities zoals vastgelegd in de statuten en het Pensioenreglement geacht deel uit te maken van deze overeenkomst.

Artikel 2 Aangewezen ondernemingen

1. Akzo Nobel Nederland kan, conform het bepaalde in de statuten, ondernemingen aanwijzen waarvoor het fonds als pensioenuitvoerder optreedt ter uitvoering van de pensioenovereenkomsten c.q. beslissen wanneer een onderneming of instelling geen aangewezen onderneming of instelling meer is.
2. Akzo Nobel Nederland gaat deze overeenkomst mede namens de aangewezen ondernemingen zoals vermeld in bijlage A van deze overeenkomst aan en aanvaardt derhalve namens de aangewezen ondernemingen de rechten die voor hen uit deze overeenkomst voortvloeien en staat jegens het fonds in voor de nakoming door de aangewezen ondernemingen van de krachtens deze overeenkomst op hen rustende verplichtingen. Akzo Nobel Nederland is gemachtigd op te treden namens de aangewezen ondernemingen.

Artikel 3 Aanmelding, acceptatie en uitvoering

1. AkzoNobel verbindt zich al haar werknemers met wie een pensioenovereenkomst is gesloten die door het fonds wordt uitgevoerd bij het fonds aan te melden of te doen aanmelden. De aanmelding van een werknemer dient plaats te vinden vóór de laatste dag van de maand volgend op de maand van indiensttreding van de desbetreffende werknemer.
2. Het fonds verplicht zich jegens AkzoNobel tot uitvoering van de pensioenovereenkomst, zoals neergelegd in het Pensioenreglement tegen betaling van de hiervoor tussen het fonds en AkzoNobel overeengekomen premie door AkzoNobel. Een en ander geldt met inachtneming van het bepaalde hieromtrent in de statuten, het Pensioenreglement en deze uitvoeringsovereenkomst.
Het fonds verbindt zich derhalve de in het eerste lid bedoelde werknemers als deelnemer aan de pensioenregeling van het fonds te accepteren zodra zij volgens de bepalingen van de statuten en het Pensioenreglement daarvoor in aanmerking komen en aan bedoelde werknemers aanspraken op pensioen toe te kennen overeenkomstig de bepalingen van het Pensioenreglement.
3. AkzoNobel is verplicht aan het fonds gegevens, zoals vermeld in bijlage B van deze overeenkomst, te verstrekken, respectievelijk bescheiden aan te leggen, die voor een goede administratieve uitvoering van de statuten en het Pensioenreglement door het fonds redelijkerwijs nodig worden geacht. Dit moet geschieden binnen de door het fonds gestelde termijn. AkzoNobel is eveneens verplicht aan het fonds alle gegevens te verstrekken, welke naar het oordeel van het fonds nodig zijn voor het berekenen van de overeenkomstig artikel 5 verschuldigde premie. Indien AkzoNobel naar het oordeel van het fonds niet, niet juist of niet volledig aan deze verplichting voldoet, is het fonds bevoegd de verschuldigde premie naar beste weten vast te stellen.
4. Ter uitvoering van hetgeen in lid 3 is vastgelegd zal AkzoNobel maandelijks alle gegevens aan het fonds verstrekken op basis van hetgeen ten aanzien van inhoud en vorm is vastgelegd in bijlage B bij deze overeenkomst.
5. Het fonds informeert de werknemer, waarmee AkzoNobel een pensioenovereenkomst heeft gesloten en die pensioenaanspraken verwerft, binnen drie maanden na de start van de verwerving van pensioenaanspraken over de inhoud van de pensioenregeling conform het ter zake bepaalde in de Pensioenwet C,q, de Wet Pensioencommunicatie.

Artikel 4 Wijzigen pensioenovereenkomst, Pensioenreglement

Wijzigingen op initiatief van AkzoNobel

1. AkzoNobel zal het fonds terstond na een wijziging van de pensioenovereenkomsten informeren over de wijziging.
2. Indien AkzoNobel voornemens is de pensioenovereenkomsten te wijzigen stelt AkzoNobel het fonds tijdig in de gelegenheid de voorgenomen wijziging(en) te toetsen aan de pensioenwetgeving én op uitvoerbaarheid. Het fonds zal voorts de financiële consequenties van de voorgenomen wijzigingen in kaart brengen. Partijen maken daarbij afspraken over het tijdstip waarop het fonds kan toetsen en de termijn waarbinnen het fonds zijn bevindingen aan AkzoNobel kenbaar zal maken. Hierbij zal in principe uitgegaan worden van een reactietermijn van maximaal 2 maanden.
3. Indien het fonds de in lid 1 bedoelde wijziging in uitvoering zal gaan nemen, past het fonds waar nodig het Pensioenreglement aan zoals vastgelegd in de statuten. Alvorens het fonds het gewijzigde Pensioenreglement vaststelt, wordt Akzo Nobel Nederland in de gelegenheid gesteld te toetsen of het reglement in overeenstemming is met de gewijzigde pensioenovereenkomst, deze overeenkomst en de pensioenwetgeving.
4. Een wijziging van de pensioenovereenkomsten zal door het fonds niet eerder in uitvoering genomen worden dan nadat het fonds in de gelegenheid is geweest om de eventueel noodzakelijke wijziging van het Pensioenreglement volledig voor te bereiden en de in lid 2 bedoelde toetsing heeft plaatsgevonden. Daarbij zullen partijen in onderling overleg de startdatum van de gewijzigde uitvoering bepalen.
5. Het fonds informeert de deelnemers binnen 3 maanden na de totstandkoming van de gewijzigde pensioenovereenkomsten over het gewijzigde reglement en de gevolgen daarvan. Voorts wijst het fonds deelnemers op de mogelijkheid om het gewijzigde Pensioenreglement op te vragen bij de uitvoeringsorganisatie.

Wijzigingen op initiatief van het fonds

6. Het fonds moet AkzoNobel wijzen op de op grond van wet- en regelgeving noodzakelijke dan wel wenselijke aanpassingen van het Pensioenreglement. Akzo Nobel Nederland wordt voorafgaand aan deze aanpassingen in de gelegenheid gesteld te toetsen of de noodzakelijke dan wel wenselijke wijziging in overeenstemming is met de pensioenovereenkomsten, deze overeenkomst en de pensioenwetgeving.
7. Indien de wijziging als bedoeld in het vorige lid niet in overeenstemming is met de pensioenovereenkomsten, is het fonds slechts gerechtigd de wijziging door te voeren nadat partijen overeenstemming hebben bereikt over de noodzakelijke aanpassing van de pensioenovereenkomsten. In dat geval zal het fonds AkzoNobel in de gelegenheid stellen de aanpassing van de pensioenovereenkomsten te effectueren alvorens het Pensioenreglement wordt aangepast.
Indien de wijziging niet in overeenstemming is met deze overeenkomst of indien de wijziging nieuwe (financiële) verplichtingen op AkzoNobel legt, is het fonds slechts gerechtigd de wijziging of nieuwe verplichting door te voeren nadat partijen overeenstemming hebben bereikt over de noodzakelijke aanpassing van deze overeenkomst.
Los van vorenstaande is het fonds gerechtigd eenzijdig het Pensioenreglement aan te passen indien de beoogde wijziging een direct en onvermijdelijk gevolg is van een wijziging in de pensioenwetgeving.

8. Indien een wijziging van het Pensioenreglement invloed heeft op de aanspraken en rechten op pensioen of op andere rechten en verplichtingen van de deelnemers, informeert het fonds de deelnemers schriftelijk binnen 3 maanden na totstandkoming ervan over die wijzigingen en de mogelijkheid om het gewijzigde Pensioenreglement op te vragen bij de uitvoeringsorganisatie.

Artikel 5 Financiering

1. AkzoNobel verplicht zich van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2020 ter financiering van de pensioenaanspraken middelloon uit hoofde van de pensioenovereenkomst, per jaar een werkgeverspremie te betalen aan het fonds zoals vastgelegd in Bijlage C bij deze overeenkomst.
2. De volgens het Pensioenreglement verschuldigde premies ter financiering van het (voorheen Anw-vervangend) tijdelijk partnerpensioen van de deelnemers zullen conform artikel 2.4.5 van het Pensioenreglement door AkzoNobel worden ingehouden op het salaris. De door AkzoNobel ingehouden premies worden afgedragen aan het fonds. De hoogte van deze premie wordt jaarlijks, uiterlijk 2 maanden voor aanvang van het boekjaar van het fonds, door het fonds vastgesteld.
3. Voorts verplicht AkzoNobel zich de bijdragen betreffende de *Beschikbare Premiereregeling* voor de daartoe krachtens arbeidsovereenkomst (CAO of individueel) in aanmerking komende werknemers, maandelijks aan het fonds te betalen, gedurende de looptijd van deze regeling.
4. Er vindt doorbelasting plaats aan Akzo Nobel Nederland of de aangewezen ondernemingen zoals beschreven in artikel 2 van deze overeenkomst, met betrekking tot
  - a. krachtens arbeidsovereenkomst (CAO of individueel) toegekende vergoedingen van aanvullende pensioenopbouw van werknemers die voor 1 januari 2014 de 60 jarige leeftijd hebben bereikt ofwel werknemers met wie het dienstverband eindigt om reorganisatiereden en op datum einde dienstverband 60 jaar of ouder zijn,
  - b. de premie AOW eigen beheer,
  - c. koppeling dienstverbanden en
  - d. overige inkopen van pensioenaanspraken.

Een opsomming van alle premiecomponenten is opgenomen in de ABTN.

5. Indien de totale bijdrage van AkzoNobel in enig jaar onvoldoende is om de opbouw van de pensioenaanspraken in dat jaar in te kopen, worden deze aanspraken vastgesteld op een naar rato van het premietekort verminderd bedrag; dit alleen indien niet op andere wijze in het premietekort kan worden voorzien.
6. Wanneer de financiële positie van het fonds daartoe aanleiding geeft, kan het fonds de aanspraken en rechten van de (gewezen) deelnemers en andere aanspraakgerechtigden naar evenredigheid korten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten kortingen:
  - a. Onvoorwaardelijke korting: Deze korting wordt onvoorwaardelijk en onherroepelijk toegepast als de beleidsdekkingsgraad vijf jaar achtereen onder de minimaal vereiste dekkingsgraad blijft en de actuele dekkingsgraad in het vijfde jaar ook onder de minimaal vereiste dekkingsgraad is. De korting vindt zodanig plaats dat de actuele dekkingsgraad in het vijfde jaar gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Deze korting kan uitgesmeerd worden over een periode van maximaal 10 jaar.
  - b. Voorwaardelijke korting: Deze korting wordt toegepast indien het fonds niet in staat is binnen de maximale hersteltermijn te herstellen tot de vereiste dekkingsgraad zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden,

andere aanspraakgerechtigden of de werkgever onevenredig worden geschaad en alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggings-beleid, zijn ingezet om de tekortsituatie op te lossen. Deze korting mag over een periode van maximaal 10 jaar uitgesmeerd worden. De benodigde korting wordt echter tenminste tijdsevenredig en onvoorwaardelijk doorgevoerd in het eerste jaar.

7. Alle betrokkenen worden onverwijld geïnformeerd over een besluit tot korten. De vermindering kan op z'n vroegst een maand nadat de (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, werkgever en De Nederlandsche Bank hierover zijn geïnformeerd, plaatsvinden.
8. Op basis van de bepalingen over toeslagverlening in het Pensioenreglement, kan het voorkomen dat in één of meer jaren onvolledige toeslagverlening in relatie tot de toeslagambitie en/of korting van nominale pensioenaanspraken en –rechten plaatsvindt. Onvolledige toeslagverlening en korting hangen samen met de financiële positie van het fonds waarbij sprake kan zijn van een herstelplan. Na voldoende herstel van de financiële positie, kan het bestuur besluiten niet toegekende toeslagen alsnog te verlenen en/of gekorte pensioenaanspraken en -rechten geheel of gedeeltelijk te herstellen. Uitgangspunt hierbij is dat herstel plaatsvindt door het toekennen van inhaaltoeslagen die zijn gedefinieerd als percentages van de actuele pensioenaanspraken en -rechten.
9. Indien na de toeslagverlening de beleidsdekkingsgraad zoals bedoeld in artikel 133a van de Pensioenwet hoger is dan de bovengrens toeslagkunen deze inhaaltoeslagen worden toegekend..
10. De financiële positie van het fonds zal niet kunnen leiden tot een verhoging dan wel een verlaging van de genoemde jaarlijkse bijdragen. AkzoNobel kan niet aansprakelijk worden gesteld voor enig tekort in het fonds, noch kan AkzoNobel aanspraak maken op enig overschot in het fonds. De krachtens de pensioenovereenkomsten gedane toezeggingen zijn daarom voorwaardelijk.

Artikel 6 Afdracht van de pensioenpremies

1. De premies zoals omschreven in artikel 5 lid 1 tot en met lid 4 worden op maandbasis door het fonds vastgesteld op basis van de, collectief via een bestand, door AkzoNobel aangeleverde grondslagen voor de pensioenopbouw en maandelijks bij AkzoNobel in rekening gebracht en door AkzoNobel voldaan.
2. De in het vorige lid bedoelde premies worden uiterlijk binnen één maand na afloop van de betreffende maand door AkzoNobel betaald. In het geval de premie niet binnen deze termijn is ontvangen, wordt door het fonds aan AkzoNobel een rente in rekening gebracht ter grootte van de op de vervaldag van de verschuldigde premie geldende driemaands Euribor, verhoogd met 1 procentpunt. De in rekening te brengen rente kan niet negatief zijn.
3. De overige in artikel 5 genoemde premies worden via een separate factuur in rekening gebracht en binnen één maand na afloop van de betreffende maand betaald.
4. De totale definitieve jaarpremie zal door AkzoNobel uiterlijk binnen zes maanden na afloop van het kalenderjaar zijn voldaan.

5. De premies zoals omschreven in artikel 5 leden 1 en 4 worden aangewend voor:
  - a. de aanspraken op ouderdoms- en partnerpensioen-, dekking voor arbeidsongeschiktheids- en partnerpensioen toegekend uit de Pensioenreglementen en haar overgangsregelingen;
  - b. de voor de uitvoering van de regeling verschuldigde uitvoeringskosten;
  - c. de krachtens wetgeving aan te houden buffers en opslag voor toekomstige toeslagverlening; én
  - d. voor zover van toepassing en voor zover betrekking hebbend op de netto premies van de Beschikbare Premieregeling over het pensioengevend loon boven het opbouw grensbedrag, het *Beschikbare Premie* saldo voor de betreffende medewerkers.

Indien de premie meer dan toereikend is, zal het meerdere worden toegevoegd aan de algemene reserve van het fonds.
6. De premies zoals omschreven in artikel 5 lid 2 worden door het fonds aangewend zoals daar omschreven.
7. AkzoNobel kan zijn bijdragen aan het fonds intrekken of wijzigen indien een ingrijpende wijziging van omstandigheden een onverminderde voortzetting van de regeling aantoonbaar niet toelaat. Indien AkzoNobel voornemens is om van het bovenstaande recht gebruik te maken, deelt hij dit onverwijld, zo mogelijk zes maanden tevoren, schriftelijk en per aangetekende brief aan het fonds mee.
8. Indien AkzoNobel zijn verplichting tot betaling aan het fonds niet binnen de afgesproken periode is nagekomen, is het fonds gehouden ervoor zorg te dragen, dat dit binnen 30 dagen aan De Nederlandsche Bank wordt medegedeeld.
9. Het fonds informeert elk kwartaal schriftelijk het verantwoordingsorgaan en, bij het ontbreken daarvan, de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds wanneer sprake is van een premiebetalingsachterstand ter grootte van 5% of meer van de totale door het fonds te ontvangen jaarpremie en tevens wanneer niet voldaan wordt aan de bij of krachtens artikel 131 van de Pensioenwet geldende eisen met betrekking tot het minimaal vereist eigen vermogen van het fonds.

Artikel 7 Toeslagverlening

1. *Aanpassing van de pensioenaanspraken tijdens deelneming*

Het fonds heeft de ambitie om tijdens deelneming de opgebouwde aanspraken aan te passen op basis van de algemene loonindex AkzoNobel (zoals gedefinieerd in het Pensioenreglement)

Alleen als en voor zover de middelen van het fonds toereikend zijn voor een toeslag, kan deze worden toegekend. Er is echter geen recht op aanpassing en het is voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre aanpassing zal plaatsvinden. De toezegging van aanpassing is dus voorwaardelijk en is mede afhankelijk van de financiële positie van het fonds. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit de algemene middelen van het fonds gefinancierd.

2. *Aanpassing van de pensioenaanspraken na beëindiging van de deelneming*

Het fonds heeft de ambitie om na beëindiging van deelneming de pensioenaanspraken en pensioenrechten aan te passen aan het door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens afgeleid met een maximum van 4%. Voor de vaststelling van de ontwikkeling van deze Consumentenprijsindex zal

uitgegaan worden van het prijsindexcijfer van de maand september direct voorafgaand aan de toeslagdatum en het prijsindexcijfer van de maand september van het daaraan voorafgaande jaar. Alleen als en voor zover de middelen van het fonds toereikend zijn voor een toeslag, wordt deze toegekend. Er is echter geen recht op aanpassing en het is voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre aanpassing zal plaatsvinden. De toezegging van aanpassing is dus voorwaardelijk en is mede afhankelijk van de financiële positie van het fonds. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit de algemene middelen van het fonds gefinancierd.

3. Basis voor de toeslag vormen de pensioenaanspraken en pensioenrechten ingevolge het Pensioenreglement, zoals deze laatstelijk op 31 december voorafgaand aan de toeslagverlening zijn vastgesteld.
4. Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast. Met betrekking tot de mate van de toekenning hanteert het bestuur een beleidsstaffel als leidraad..
5. Feitelijke toekenning van toeslagen zal altijd eerst plaatsvinden na een daartoe door het bestuur genomen besluit. Uiterlijk in de laatste bestuursvergadering in een kalenderjaar neemt het bestuur een besluit over de toeslagverlening per 1 januari van het komende kalenderjaar. Het bestuur houdt zich het recht voor om het toeslagbeleid aan te passen. Toekomstige wijzigingen zijn bindend voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Artikel 8 Gegevens en informatieoverdracht

1. AkzoNobel is gehouden het fonds gevraagd en ongevraagd te informeren over alle ontwikkelingen bij AkzoNobel die van invloed kunnen zijn op de huidige en toekomstige pensioenverplichtingen.
2. AkzoNobel staat er jegens het fonds voor in, dat de door hem aan het fonds verstrekte gegevens juist zijn. AkzoNobel is aansprakelijk voor de financiële gevolgen van een onjuiste, onvolledige of niet tijdige levering van gegevens door AkzoNobel aan het fonds.
3. AkzoNobel draagt er zorg voor dat zijn accountantsdienst jaarlijks, binnen 2 maanden na afloop van het kalenderjaar, een verklaring afgeeft inzake de juistheid en volledigheid van de over het betreffende kalenderjaar door AkzoNobel aan het fonds geleverde gegevens.
4. Het fonds is verplicht om op verzoek van AkzoNobel de, waar nodig geanonimiseerde, bestandsgegevens beschikbaar te stellen aan AkzoNobel ten behoeve van berekeningen of controle op de uitvoering dan wel – naar keuze van AkzoNobel – op verzoek van en in overleg met AkzoNobel de betreffende berekeningen voor AkzoNobel te doen uitvoeren.
5. Het fonds verplicht zich met de uitvoeringsorganisatie(s) een adequate Service Level Agreement te sluiten.

Artikel 9 Governance pensioenfonds

1. Het fonds hanteert een risk management framework dat voldoet aan de door de toezichthouders gehanteerde eisen. AkzoNobel biedt het fonds de mogelijkheid kennis te nemen van het door AkzoNobel gehanteerde risk management framework. Het fonds biedt AkzoNobel de mogelijkheid om een audit te laten uitvoeren op het door het fonds gebruikte risk management framework.
2. Het intern toezicht van het fonds wordt uitgevoerd door een Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan AkzoNobel.
3. Het fonds bevordert en ziet er, voor zover dit mogelijk is krachtens haar statuten, op toe dat bestuursleden worden benoemd of herbenoemd die voldoen of naar verwachting binnen een jaar kunnen voldoen aan de eisen zoals gespecificeerd in de door het fonds opgestelde profielen voor haar bestuurders. Voor zover bestuursleden door Akzo Nobel Nederland worden voorgedragen voor benoeming of herbenoeming zal deze laatste ervoor zorg dragen dat deze bestuursleden aan de genoemde eisen voldoen. De bestuurdersprofielen die het fonds opstelt bevatten voor bestuursleden die actief zijn in een of meer commissies van het fonds aanvullende eisen ten aanzien van kennis en oordeelsvorming op het gebied waarmee de betreffende commissie is belast.
4. Akzo Nobel Nederland draagt er zorg voor dat de werknemers van AkzoNobel die als bestuurder of lid van een commissie van het fonds zijn benoemd voldoende tijd en gelegenheid krijgen om de taak van bestuurs- en/of commissielid naar behoren uit te voeren conform de eisen die de toezichthouders daaraan stellen.
5. Het fonds draagt zorg voor een regelmatig beoordeling en evaluatie van de kennis, vaardigheden en ontwikkeling van de bestuursleden en overige beleidsbepalers.

Artikel 10 Onvoorziene omstandigheden

Indien zich omstandigheden voordoen die ten tijde van het sluiten van de overeenkomst niet voorzienbaar waren en nakoming van de overeenkomst substantieel beïnvloeden, zullen partijen in gezamenlijk overleg en naar redelijkheid en billijkheid een oplossing proberen te vinden, die recht doet aan de belangen van beide partijen in het kader van deze overeenkomst.

Artikel 11 Beslechting van geschillen

Alle geschillen welke tussen het fonds en AkzoNobel kunnen ontstaan, waaronder geschillen over de uitleg of toepassing van deze overeenkomst zullen worden beslecht overeenkomstig de als Bijlage E aan deze uitvoeringsovereenkomst toegevoegde geschillenregeling, waarin partijen gezamenlijk een externe deskundige benoemen om zich over het geschil uit te spreken. Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.

Artikel 12 Gevolgen beëindiging / uitbreiding bedrijfsactiviteiten AkzoNobel

1. Indien AkzoNobel haar bedrijfsactiviteiten in belangrijke mate beperkt c.q. beëindigt, dan wel uitbreidt, zullen partijen in het kader van de onderhavige overeenkomst in overleg treden over de gevolgen voor het fonds.

2. Bij beëindiging van (een gedeelte van) de bedrijfsactiviteiten (verkoop daaronder begrepen), wordt de dan nog aan het fonds verschuldigde premie voor (het betreffende deel van) deze bedrijfsactiviteiten door AkzoNobel binnen dertien weken voldaan na de daadwerkelijke beëindiging c.q. overdracht.
3. Bij verkoop (uitpassing) van een bedrijf of bedrijfsonderdeel van substantiële omvang zullen de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten worden overgedragen aan de pensioenuitvoerder van het uitgedaaste onderdeel. Het bestuur van het fonds kan uitsluitend op verzoek van CAO-partijen op basis van een ALM studie besluiten tot het (gedeeltelijk) meegeven van (over)reserves.

Artikel 13 Aanvang, wijziging en einde van deze overeenkomst

1. Deze overeenkomst treedt in werking op 1 januari 2016 en vervangt de vóór die datum tussen AkzoNobel en het fonds gesloten uitvoeringsovereenkomst. Deze overeenkomst eindigt op 31 december 2020, met dien verstande dat het in Bijlage C van deze overeenkomst vermelde premiepercentage voor de werkgever ieder jaar opnieuw vastgesteld wordt aan de hand van het actuele deelnemersbestand, de actuele sterftegrondslagen, actuele kosten- en risico-opslagen en de vigerende pensioenregeling per 30 september van dat jaar.
2. Tussentijdse opzegging van de overeenkomst is mogelijk, doch slechts schriftelijk en gemotiveerd. Opzegging kan slechts plaatsvinden met inachtnaam van een opzegtermijn van ten minste twaalf maanden en overigens met inachtneming van het in artikel 12 bepaalde.
3. Uiterlijk op 1 oktober van enig jaar zal het fonds een opgave doen van de in het vorige lid genoemde actuele sterftegrondslagen, een actueel deelnemersbestand en de actuele kosten- en risico-opslagen.
4. Indien per 1 januari van enig jaar het premiepercentage voor dat jaar niet is vastgesteld, dan blijft het premiepercentage van het daaraan voorafgaande jaar gehandhaafd. Indien deze premie onvoldoende is om de opbouw van de pensioenaanspraken in dat jaar in te kopen, worden deze aanspraken vastgesteld op een naar rato van het premietekort verminderd bedrag; dit alleen indien niet op andere wijze in het premietekort kan worden voorzien.
5. Uiterlijk op 1 juni 2020 zullen partijen te goeder trouw met elkaar in onderhandeling treden over het aangaan van een nieuwe overeenkomst dan wel een verlenging van deze overeenkomst. Dit laat de mogelijkheid tot opzegging zoals bepaald in lid 2 onverlet. Partijen spreken hierbij de intentie uit dat een nieuwe overeenkomst naar aard en inhoud grotendeels in lijn zal zijn met de onderhavige overeenkomst, met dien verstande dat het in Bijlage C van deze overeenkomst vermelde vaste premiepercentage zal kunnen worden aangepast op basis van onder meer de alsdan geldende wettelijke premievereisten zoals deze door De Nederlandsche Bank worden gehanteerd indien dat op basis van de pensioenovereenkomsten noodzakelijk is. De nieuwe overeenkomst dient uiterlijk op 1 januari 2021 in werking te treden.
6. Indien per 1 januari 2021 geen nieuwe overeenkomst dan wel een verlenging van deze overeenkomst wordt aangegaan zal in een nadere overeenkomst de relatie tussen AkzoNobel en het fonds worden geregeld, en wel zodanig, dat tenminste het bepaalde in artikel 15 lid 5 van de statuten wordt gehonoreerd.

7. Partijen kunnen wijzigingen en aanvullingen op deze overeenkomst overeenkomen. Deze zijn slechts geldig indien ze schriftelijk zijn vastgelegd in een amendement of een supplement op deze overeenkomst die door beide partijen is ondertekend.
8. Akzo Nobel Nederland behoudt zich het recht voor deze overeenkomst op te zeggen zonder inachtnaam van de opzegtermijn zoals vermeld in lid 2 indien het fonds beleggingen voert die strijdig zijn met de “verantwoord beleggen principes”, conform hetgeen nader is uitgewerkt in Bijlage D bij deze overeenkomst.
9. Akzo Nobel Nederland behoudt zich het recht voor deze overeenkomst op te zeggen zonder inachtnaam van de opzegtermijn zoals vermeld in lid 2 in geval het fonds niet handelt conform hetgeen ten aanzien van governance is vastgelegd in artikel 9 van deze overeenkomst.

Aldus op ..... december 2015 overeengekomen, in tweevoud opgemaakt en ondertekend te Amsterdam.

Stichting Pensioenfonds APF

Akzo Nobel Nederland B.V.

voorzitter

directeur

plv. voorzitter

directeur

Bijlagen:

- A. Door Akzo Nobel Nederland B.V. aangewezen ondernemingen en instellingen
- B. Door AkzoNobel aan het fonds te leveren gegevens
- C. Parameters premieberekening
- D. Verantwoord beleggen principes
- E. Geschillenregeling

Bijlage A

Door Akzo Nobel Nederland B.V. aangewezen ondernemingen en instellingen

(stand 1 januari 2015)

Akzo Nobel N.V.

Akzo Nobel Nederland B.V.

Akzo Nobel Chemicals B.V., alsmede:

Akzo Nobel Functional Chemicals B.V.

Akzo Nobel Industrial Chemicals B.V.

Akzo Nobel Engineering & Operational Solutions B.V.

Akzo Nobel Coatings B.V., alsmede:

Akzo Nobel Car Refinishes B.V.

Akzo Nobel Decorative Coatings B.V.

AkzoNobel Powder Coatings B.V.

Sikkens Verkoop B.V.

Alabastine Holland B.V.

International Paint (Nederland) B.V.

Bijlage B

Door AkzoNobel aan het fonds te leveren gegevens

Werkgeversinterface (WGI)

Algemeen

In de WGI staan alle gegevens die maandelijks door AkzoNobel bij het fonds ter verwerking worden aangeboden. De volgende gegevens worden in de WGI opgenomen:

- indiensttredingsmutaties;
- salarismutaties;
- ontslagmutaties;
- emailadressen werknemers
- overige werkgeversmutaties (o.a. wijzigen personeelsgroep).

Een door AkzoNobel geautoriseerde medewerker zal de WGI maandelijks digitaal aanleveren via een door het fonds aangeleverd sjabloon waarover partijen overeenstemming hebben bereikt. Partijen kennen aan de geautomatiseerde mutatie- en gegevensbestanden dezelfde bewijskracht toe als aan schriftelijk aangeleverde mutaties en gegevens.

Indien na controle van de WGI door het fonds, in de aangeleverde gegevens een kwaliteitsuitval van 5% of meer optreedt, wordt de WGI niet in behandeling genomen. De WGI zal in dat geval opnieuw door AkzoNobel volledig aangeleverd moeten worden alvorens de verwerking gestart wordt.

Tijdstip van aanlevering

AkzoNobel levert de WGI maandelijks elektronisch aan bij het fonds. AkzoNobel verplicht zich om de WGI tijdig, volledig en juist volgens het overeengekomen format voor de 15^e van iedere kalendermaand aan te leveren bij het fonds.

Sjabloon WGI

Partijen hebben afspraken gemaakt over de digitale aanlevering van de WGI door AkzoNobel. Deze afspraken zijn vastgelegd in het document "Functional design my HR-PT to APF". Dit document met daarin vastgelegd de lay-out van de WGI wordt geacht onderdeel uit te maken van deze bijlage.

Functional Design
Interface myHR-PY_#

Bijlage C

Parameters berekening werkgeverspremie 2016

De Pensioenwet stelt in artikel 128 dat de feitelijke premie in enig jaar kostendekkend dient te zijn. De kostendekkende premie is daarmee in feite een meetlat waaraan het pensioenfonds volgens artikel 128 PW jaarlijks moet toetsen of de feitelijke premie hoog genoeg is om de onvoorwaardelijke en -in voorkomende gevallen- voorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst in dat jaar en ook voor de langere termijn na te komen.

Op grond van bestaande regelgeving heeft het fonds ervoor gekozen om de volatiliteit van de premie te dempen door voor de gedempte kostendekkende premie uit te gaan van het verwacht rendement.

Er zijn voorschriften opgenomen over de maximale hoogte van het te hanteren verwacht rendement. Het maximale verwachte rendement wordt gebaseerd op de actuele beleggingsmix, de maximaal te hanteren rendementen conform het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds en wijzigingen daarvan in verband met vaststelling van de parameters, en de actuele marktrente.

Daarnaast worden de volgende voorwaarden gesteld aan het rekenen met het verwacht rendement:

1. het fonds moet rekening houden met toeslagverlening die ten minste gelijk is aan de minimale verwachtingswaarde van de prijsindex (thans 2%);
2. het rendement op vastrentende waarden moet voor 5 jaar worden vastgezet op basis van de actuele marktrente bij aanvang van deze periode;
3. de te hanteren solvabiliteitsopslag is het maximum van de koopsom van de in de premie opgenomen opslag voor toeslagverlening en de solvabiliteitsopslag.

Uit prudentieoverwegingen is de feitelijke premie dusdanig vastgesteld dat de feitelijke premie tenminste overeen komt met de ex-ante gedempte kostendekkende premie. Hiertoe wordt in de feitelijke premie een risico-opslag vervat. De afspraak met de werkgever is om het premiepercentage ieder jaar vast te stellen aan de hand van een actueel deelnemersbestand, actuele sterftegrondslagen, actuele kosten- en risico-opslagen, actuele beleggingsmix, actuele maximale te hanteren rendementen en de vigerende pensioenregeling. Het rendement op vastrentende waarden wordt voor een periode van 5 jaar, te rekenen vanaf 1 januari 2016, vastgezet op de stand per 30 september 2015.

Op basis van de per 1 januari 2016 vigerende pensioenregeling voor werknemers van AkzoNobel, de actuele sterftegrondslagen, een actueel deelnemersbestand en de actuele kosten- en risico-opslagen is de werkgeverspremie voor de periode 1 januari 2016 – 31 december 2016 als volgt vastgesteld.

De premie is als volgt te splitsen naar de verschillende premiecomponenten:

Premiecomponent	Percentage van pensioengrondslag
Inkoop ouderdomspensioen (1,875%)	10,1%
Inkoop partnerpensioen	1,7%
Inrekening ambitie indexatie looninflatie/solvabiliteitsopslag	11,1%
Risicopremie partnerpensioen	1,3%
Risicopremie premievrijstelling	1,0%
Risicopremie arbeidsongeschiktheidspensioen	0,8%
Kosten toekomstige uitvoeringskosten	0,5%
Kosten directe uitvoeringskosten	0,5%
Risico-opslag	1,0%
Totaal	28,0%

Bij het vaststellen van deze werkgeverspremie zijn de volgende grondslagen en overige uitgangspunten gehanteerd:

Grondslag / uitgangspunt	
Grondslagen	
Pensioenrekenleeftijd	67 jaar
Rekenrente	Verwacht rendement per 30-9-2015 conform nFTK incl. de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het loonindexcijfer tbv inrekening geambieerde toeslagen (2,5% vanaf 2015)
Overlevingstafels	
Startjaar prognosetafel	Prognosetafel AG 2014
Leeftijdsafhankelijke correctiefactoren	2016 De sterftekansen zijn vermenigvuldigd met leeftijds-, geslachts-, inkomens- en sectorafhankelijke correctiefactoren om het verschil tussen de ervaringssterfte van het fonds en de algehele sterfte in de generatietafel tot uitdrukking te brengen.
Leeftijdsverschil man – vrouw	3 jaar
Gehuwdheid	Leeftijdsafhankelijke tabel ^[1]
Overige uitgangspunten	
Gehanteerde kansen op premievrijstelling	Leeftijdsafhankelijke tabel ^[1]
Gehanteerde kansen op arbeidsongeschiktheidspensioen	Leeftijdsafhankelijke tabel ^[1]
Opslag toekomstige excassokosten	1,90%
Opslag kosten directe uitvoering	Geschat op € 1.000.000
Solvabiliteitsopslag (cf. jaarwerk 2014)	17,5%
Risico-opslag	1,00% van de pensioengrondslag

^[1] Gebaseerd op de deelnemerspopulatie.

Bijlage D

1. Verantwoord beleggen

Stichting Pensioenfonds APF (het pensioenfonds) heeft als eerste doelstelling zorg te dragen voor een goed en betaalbaar pensioen. Binnen deze verantwoordelijkheid past het om met ecologische, sociale en governance onderwerpen rekening te houden in het beleggingsbeleid. Het pensioenfonds verwacht dat rekening houden met ecologische, sociale en governance onderwerpen in het beleggingsproces bijdraagt tot een beter inzicht in de risico's die aan de individuele beleggingen zijn verbonden en dat rekening houden met deze factoren op de langere termijn een positieve rendementsbijdrage levert.

Daarnaast verwacht de maatschappij in toenemende mate van pensioenfondsen dat zij zich maatschappelijk verantwoord gedragen en verwachten belanghebbenden van het pensioenfonds dat het pensioenfonds een beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen hanteert en hier transparant over is.

Stichting Pensioenfonds APF geeft in dit document aan hoe zij invulling geeft aan maatschappelijk verantwoord beleggen. Daarbij zal eerst worden ingegaan op de uitgangspunten die het pensioenfonds hiervoor hanteert. Vervolgens zal in worden gegaan welke instrumenten het fonds voor het verantwoord beleggen beleid zal hanteren en de reikwijdte daarvan op de bestaande en toekomstige beleggingsportefeuille. Tot slot komt de rapportage over het beleid aan de orde.

2. Uitgangspunten

Stichting Pensioenfonds APF kiest er voor om voor het verantwoord beleggingsbeleid de uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties te hanteren (Zie bijlage). De principes van het Global Compact hebben betrekking op vier hoofdthema's, namelijk

- mensenrechten
- arbeidsnormen
- milieu
- anti corruptie

Deze vier hoofdthema's zijn vervolgens uitgewerkt in tien principes die hun oorsprong vinden in internationaal breed geaccepteerde verdragen zoals:

- Universele verklaring inzake de rechten van de mens
- Belangrijke conventies van de International Labour Organisation
- Verklaring van Rio inzake Milieu en Ontwikkeling
- VN verdrag tegen corruptie

Daarnaast heeft het pensioenfonds ervoor gekozen om niet te beleggen in producenten van controversiële wapens en onderschrijft het pensioenfonds de corporate governance principes van het International Corporate Governance Network, de aangepaste Nederlandse Corporate Governance code en de OECD richtlijn op het gebied van corporate governance.

3. Instrumenten

Het beleid binnen de APF portefeuille wordt ten uitvoer gebracht middels drie instrumenten; uitsluiten, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en ESG integratie in de beleggingsprocessen. Aan het uitsluitingsbeleid wordt invulling gegeven door op voorhand niet te beleggen in aandelen en bedrijfsobligaties van producenten van controversiële wapens. Ook ondernemingen die op structurele basis de VN Global Compact principes schenden worden uitgesloten van een belegging.

3.1 Corporate governance en stembeleid

Stichting Pensioenfonds APF heeft een belangrijk deel van haar vermogen belegd in aandelen, deze beleggingen zijn wereldwijd gespreid. Als aandeelhouder kan het pensioenfonds het ondernemingsbeleid beïnvloeden, bijvoorbeeld door uitoefening van haar stemrecht tijdens aandeelhoudersvergaderingen. De aandacht hiervoor is in de afgelopen jaren toegenomen, vooral na de beursschandalen rond Enron, WorldCom, Parmalat en Ahold en meer recentelijk door de financiële crisis. Aandeelhouders beseffen dat ze een duidelijk belang hebben bij een goed toezicht op de onderneming en het bestuur ervan, een helder en transparant ondernemingsbeleid en een zorgvuldige controle van de (winst)cijfers. Corporate governance wordt vaak vertaald met goed ondernemingsbestuur. Het heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende organen van de onderneming zoals raad van bestuur, raad van commissarissen, aandeelhouders en andere belanghebbenden, waarbij rekenschap, transparantie en toezicht een centrale rol spelen. Pensioenfondsen beleggen in beursgenoteerde ondernemingen en zijn daardoor ook aandeelhouder. De Nederlandse Corporate Governance Code, schrijft voor welke rol institutionele beleggers (zoals pensioenfondsen) hebben in relatie tot goed ondernemingsbestuur. Daarbij staat de rol als aandeelhouder en het stemmen op aandeelhoudervergaderingen centraal. Het pensioenfonds geeft invulling aan de Nederlandse Corporate Governance code in het corporate governance en stembeleid op de website van het pensioenfonds.

3.2. Uitsluitingsbeleid

Het pensioenfonds kiest er voor om niet te beleggen in ondernemingen die controversiële wapens produceren of een significant belang hebben in een andere onderneming die controversiële wapens produceert. Het pensioenfonds beschouwt wapens als controversieel wanneer deze onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken, geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen en ook na afloop van een conflict slachtoffers kunnen veroorzaken. Deze wapens zijn door internationaal recht verboden of staan internationaal ter discussie. Het betreft de volgende categorieën:

- Nucleaire wapens
- Biologische wapens
- Chemische wapens
- Anti-persoonsmijnen
- Clusterbommen

Meer achtergrondinformatie over uitsluitingen en over gehanteerde criteria is terug te vinden in het uitsluitingsbeleid. Dit beleid is beschikbaar op de website van het pensioenfonds. Daarnaast wenst het pensioenfonds niet te beleggen in ondernemingen die het Global Compact structureel schenden. Een onafhankelijk onderzoeksbureau stelt vast of een onderneming een of meerdere principes van het Global Compact schendt. Indien een onderneming gedurende 2 jaar het Global Compact schendt, wordt de onderneming uitgesloten van het belegbaar universum en worden de posities, indien die er zijn, verkocht. Uitgesloten ondernemingen die niet langer het Global Compact schenden of niet langer betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens worden weer opgenomen in het belegbaar universum.

3.3 Themabeleggingen

Het pensioenfonds overweegt om in de toekomst te beleggen in fondsen met een duurzaam of maatschappelijk karakter. Gedacht kan worden aan microfinanciering maar ook aan themafondsen zoals water- en duurzame energie fondsen. Daarvoor zal het pensioenfonds onderzoeken aan welke voorwaarden themabeleggingen moeten voldoen en hoe deze passen binnen de strategische portefeuille.

3.4 Selectie van externe vermogensbeheerders

Stichting Pensioenfonds APF maakt voor het beheer van de beleggingsportefeuilles gebruik van externe vermogensbeheerders. Alle vermogensbeheerders, behalve de Hedge Funds managers, hebben de Principles for Responsible Investment (PRI) ondertekend.

4. Implementatie op de beleggingsportefeuille

4.1 Aandelen

Stichting Pensioenfonds APF belegt direct in beursgenoteerde bedrijven via wereldwijde aandelen mandaten. Op deze mandaten wordt het uitsluitingsbeleid ten aanzien van controversiële wapens en uitsluiting op basis van global compact schenders toegepast.

De kwesties die momenteel van invloed zijn op de samenstelling van de uitsluitingslijst zijn:

1. Stelselmatig dwarsbomen van het recht tot vakbondsvrijheid en collectief onderhandelen.
2. Obstructie van vrijheid van meningsuiting
3. Beperking recht op zelfbeschikking
4. Milieuvervuiling
5. Rechten van inheemse volken.

Daarnaast wordt actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten, door ondermeer te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Het pensioenfonds belegt tevens in een aantal beleggingsfondsen aandelen opkomende landen. Voor beleggingsfondsen is het niet mogelijk om een uitsluitingsbeleid te hanteren of om zelf te stemmen op de aandelen in het beleggingsfonds. Het pensioenfonds zal de dialoog aangaan met de vermogensbeheerders om hen aan te moedigen zich als actief eigenaar op te stellen (conform de PRI). Indien nieuwe vermogensbeheerders worden geselecteerd zal het duurzaam beleid, waar mogelijk, worden meegenomen bij de selectie.

4.2 Vastrentende waarden

Stichting Pensioenfonds APF belegt direct in beursgenoteerde bedrijven via bedrijfsleningen. Incidenteel worden er vergaderingen gehouden voor houders van bedrijfsobligaties, maar dit instrument

kan niet structureel worden ingezet. Het uitsluiten van producenten van controversiële wapens en schenders van het Global Compact wordt op de bedrijfsleningen mandaten toegepast. Voor staatsleningen geldt dat niet belegd kan worden in obligaties van landen waar tegen de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een sanctie heeft uitgeroepen.

4.3 Vastgoed

Beursgenoteerd vastgoed: Het pensioenfonds belegt in beursgenoteerd vastgoed mandaten en belegt daarmee in beursgenoteerde ondernemingen. Het pensioenfonds maakt hier gebruik van haar aandeelhoudersrechten door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Niet-beursgenoteerd vastgoed: Het toepassen van duurzaamheidscriteria op deze vastgoedcategorie wordt o.a. op de volgende manier toegepast:

- De verbruikscijfers verkrijgen en het verder verlagen van (energie) servicekosten.
- Duurzame gebouwen met waterbesparende voorzieningen en efficiënte afvalinzameling.
- Meer 'groene' winkels, kantoren, bedrijfsruimten en woningen, deze hebben meer huurpotentie, waarde behoud en lagere energiekosten.
- Het verbeteren van het comfort en het bewerkstelligen van een goed binnenmilieu.

4.4 Alternatieve beleggingscategorieën

Stichting Pensioenfonds APF belegt binnen deze categorie in grondstoffen en in Hedge Funds. Het pensioenfonds maakt bij de belegging in grondstoffen gebruik van derivaten. Hierbij worden derivaten van "agri" grondstoffen uitgesloten. Door het uitsluiten van agrarische producten wordt beter voldaan aan de ESG criteria. Er kan sprake zijn van een reputatierisico aangezien er vermoedens zijn dat beleggingen in voedingsmiddelen een speculatief en prijsopdrijvend effect hebben. .

Binnen de Hedge Funds beleggingen is het niet mogelijk duurzaamheidscriteria toe te passen.

5. Rekenschap en Rapportage

Stichting Pensioenfonds APF vindt het belangrijk om helder en transparant te communiceren over het verantwoord beleggen beleid en hoe dit is geïmplementeerd. Het pensioenfonds rapporteert elk jaar in haar jaarverslag hoe zij invulling heeft gegeven aan het verantwoord beleggen beleid. Daarvoor publiceert het pensioenfonds op haar website de volgende beleidsdocumenten:

- Verantwoord beleggen beleid
- Uitsluitingsbeleid
- Corporate governance en stembeleid

Tevens rapporteert het pensioenfonds op de website hoe zij het beleid heeft geïmplementeerd:

- Jaarlijkse - en kwartaal Corporate governance en Stemverslag
- Stemresultaten per aandeelhoudersvergaderingen

Uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

- 1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en
- 2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

- 3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
- 4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;
- 5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en
- 6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

- 7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;
- 8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en
- 9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling en van de anticorruptie Conventie van de Verenigde Naties.

Bijlage E

Geschillenregeling

1. Alle geschillen welke tussen het fonds en AkzoNobel kunnen ontstaan over de uitleg of toepassing van de uitvoeringsovereenkomst, worden door de partij die het geschil aanhangig maakt met redenen omkleed per aangetekende brief ter kennis van de wederpartij gebracht.
2. Een geschil wordt geacht aanwezig te zijn, als een der partijen zulks beweert onder schriftelijke opgave van het punt van geschil aan de wederpartij.
3. Binnen dertig dagen nadat het geschil aanhangig is gemaakt, benoemen partijen ieder een externe deskundige als lid van een geschillencommissie.
4. De door beide partijen benoemde deskundigen benoemen samen een derde deskundige die de geschillencommissie completeert.
5. De geschillencommissie stelt in overleg met partijen de procesorde vast en zal vervolgens naar redelijkheid en billijkheid oordelen over het geschil.
6. De geschillencommissie zal binnen twee maanden uitspraak doen. Deze termijn kan eenmaal met ten hoogste één maand worden verlengd.
7. De geschillencommissie zal in de uitspraak bepalen ten laste van welke partij de kosten van de procedure zullen komen met dien verstande, dat bepaald kan worden de kosten te verdelen tussen beide partijen.
8. Tegen de uitspraak van de geschillencommissie staat een beroep bij de kantonrechter open op basis van artikel 216 van de Pensioenwet.